

Foto boven: In China worden verschillende vuurwerkfabrieken bezocht door de VROM-Inspecteurs.

Foto onder: In de vuurwerkfabriek in China liggen de mortierbommen op een picknicktafel.

Foto: VROM-IOD

Nederland op winst in strijd tegen zwaar illegaal vuurwerk

Nederland krijgt het probleem van illegaal consumentenvuurwerk onder de knie, zegt Sijmen Roosma, specialist bij de VROM-IOD. „Negentig procent van de markt is inmiddels in beeld. Bovendien hebben we met verschillende landen afspraken over een gemeenschappelijke aanpak.”

Hoe anders was de situatie bij de jaarwisseling van 2007-2008. Ongeregeldeheden met vuurwerk leidden destijds tot 1100 gewonden, 48 miljoen euro schade en 22 afgebrande basisscholen. Een enorme trendbreuk met de jaren ervoor. Sinds de vuurwerkcrisis in Enschede in 2000 was er meer toezicht op de verkoop en opslag van vuurwerk en daalde het aantal letsel- en schadegevallen jaar op jaar. Het aantal slachtoffers liep terug van 1200 naar 600 per jaar. Een enorme trendbreuk dus, die voor een belangrijk deel toe te schrijven is aan illegale lawinepijlen en vlinders. „Nederland lijkt de strijd tegen illegaal, zwaar vuurwerk te verliezen”, schreef dit magazine in de laatste editie van 2008. In de Tweede Kamer ontstond een discussie over een algemeen verbod op consumentenvuurwerk. Ook de Nederlandse oogartsen klaagden. Ze waren de operatiemarathons zo vlak na de jaarwisseling beu-

Wat is er sindsdien gebeurd?

„Veel”, zegt Sijmen Roosma. „In 2008 werd in Nederland, België en Duitsland 570 ton illegaal vuurwerk onderschept en in 2009 alleen al in Nederland nog eens 270 ton. Bovendien lopen er tien strafrechtelijke onderzoeken tegen Nederlandse importeurs. Het aantal ongevallen met vuurwerk bij de laatste jaarwisseling is afgenomen tot 770, de schade

tot 7 miljoen euro en nog maar drie basisscholen hadden schade. Zeer waarschijnlijk heeft dit te maken met de succesvolle Nederlandse aanpak. Er was namelijk minder zwaar, illegaal vuurwerk op de markt. We hebben nauwelijks lawinepijlen en vlinders, soms met de kracht van een handgranaat, van het productiejaar 2009 aangetroffen. Maar er is nog een ontwikkeling waaruit blijkt dat onze strategie werkt: de omzet van legaal vuurwerk steeg vorig jaar met een miljoen euro, ondanks de economische crisis.”

Kenmerken vuurwerk verzamelen

Er wordt al jaren jacht gemaakt op illegaal vuurwerk, maar de laatste jaren sluit het net rond de handel. Belangrijk in de succesvolle aanpak is het idee van Sijmen Roosma om de kenmerken van het illegale vuurwerk te verzamelen en te rubriceren. Zodoende krijgen de opsporingsdiensten, VROM-IOD en Regionale en Interregionale Milieuteams van politie (RMT's en IMT's), meer zicht op de herkomst, bestemming en de spelers in de handel. „Vaak staat de naam van de producent gewoon op de verpakking, evenals het productiejaar en de rederij die het spul naar Europa haalt. In 2005 begonnen we deze gegevens in kaart te brengen. Daarbij gebruikten we ook informatie van andere partijen, zoals de politie, dou-

ane en de belastingdienst. Zo kregen we een aantal Nederlandse firma's op de korrel, waarvan alle betrokkenen eind vorig jaar zijn veroordeeld. De zwaarste straf was voor een recidivist. Hij kreeg een jaar celstraf, waarvan drie maanden voorwaardelijk en een geldstraf. In dezelfde periode onderzochten het Interregionaal Milieuteam Kennemerland en de politie Drenthe andere importeurs van illegaal vuurwerk, wat leidde tot geldboetes en veroordelingen tot twee jaar gevangenisstraf.”

Beide onderzoeken leidden in 2007 tot LOVI, een strategie voor verbetering van de aanpak van illegaal consumentenvuurwerk. „Ook hier was de input het door Nederlandse politiekorpsen en VROM-IOD in beslag genomen vuurwerk”, weet Roosma.

„Dat wordt opgeslagen in een opslagdepot van de Dienst Domeinen. Tegelijk is de samenwerking met andere partijen uitgebreid, waaronder de Belgische en Duitse autoriteiten. Zodoende konden we nog meer gegevens aan elkaar koppelen en kansrijke onderzoeken naar importeurs opstarten. Al snel bleek dat zes Nederlandse, drie Belgische en één Poolse importeur negentig procent van de markt in handen hadden. De meeste handel kwam binnen via de havens van Hamburg en Antwerpen, waarbij zwaar vuurwerk van de klasse 1.1 G dikwijls was gelabeld als licht consumentenvuurwerk van de 1.4 G-klasse. Dat heeft ook weer geleid tot strafrechtelijke onderzoeken en de 'tegenhoudstrategie' van de IOD. Zo zijn dertien containers illegaal vuur- >>

Het vervoer van zeer explosief vuurwerk, zoals mortierbommen, is levensgevaarlijk voor scheepsbemanning.

werk op last van de Duitse rechter teruggestuurd naar China.” Het illegale vuurwerk komt voor een groot deel uit dat land. Rederijen vervoeren het in opdracht van veelal Nederlandse importeurs naar Europa. Vanwege het strenge toezicht in Rotterdam wijken de schepen uit naar Hamburg en Antwerpen. Van daaruit gaat het vuurwerk naar opslagplaatsen in Duitsland, veelal voormalige munitieopslagbunkers van de NAVO. Vervolgens wordt het in kleine porties naar handelaren in Nederland vervoerd. VROM-IOD richt zich op Nederlandse importeurs en handelaren, maar werkt voor een sluitende aanpak internationaal samen. Met Duitsland, België en China, maar ook met de rederijen. „We zijn met een aantal reders in gesprek en hebben presentaties gehouden. Het probleem is dat het voor hen economisch niet haalbaar is om alles te controleren. Toch willen ook zij meewerken aan een internationale aanpak. Zwaar massa-explosief vuurwerk is een levensgroot gevaar voor de bemanning en de schepen.”

Chinees belang bij Nederlandse aanpak

Het Nederlandse probleem wordt inmiddels ook in China erkent. In het kader van de zogenaamde

interventiestrategie bezochten twee Nederlandse delegaties de Aziatische reus. De eerste keer met Sijmen Roosma, VROM-IOD-directeur Roeland Nieuweboer, Jan Visser van de Inspectie Verkeer en Waterstaat en Ed de Jong van TNO. Roosma: „We hielden ons verhaal bij verschillende ministeries, waaronder Transport, Import en Export. Ook waren we in de provincie Jiangxi, waar lawinepijlen en vlinders worden gemaakt. En we hebben gesproken met de Chinese inspectiedienst, AQSIQ. Ons doel was de informatie-uitwisseling en samenwerking tussen beide landen te verbeteren. Goed middel daartoe is een ‘memorandum of understanding’, een soort convenant tussen de landen. In april 2009 ging er opnieuw een delegatie naar China, deze keer met VROM-minister Jacqueline Cramer, waarbij nogmaals over het memorandum is gesproken. We bezochten ook een andere Chinese vuurwerkprovincie: Hunan, de grootste exporteur naar de Europese Unie. Inmiddels hebben we met de autoriteiten daar afspraken gemaakt over kwaliteitscontroles op vuurwerk in China. En er ligt er een concept-memorandum van Ton ter Grote van de VROM-IOD dat nog ondertekend gaat worden.”

De Chinezen nemen de Nederlandse wensen wel degelijk ter harte, al was het maar uit eigenbelang, zegt Ter Grote, senior beleidsmedewerker bij de VROM-IOD. „China wil een soepele handel met de Europese Unie en zit na het melamineschandaal niet te wachten op nieuwe ophef. Het land is dan ook bereid kennis te nemen van onze regels, zo hebben we gemerkt. Overigens zijn sommige zaken inmiddels al goed geregeld. Zo houdt AQSIQ streng toezicht op productie en transport van vuurwerk. Ze gebruiken ook onze informatie om de handhaving te verbeteren. De inspectie heeft bovendien nogal wat bevoegdheden. Zo kan ze een fabriek die zich niet aan de regels houdt à la minute sluiten. Opvallend is ook dat er minder, maar grotere vuurwerkproducenten komen. Het is een duidelijke beweging naar schaalvergroting, die ook vanuit de Chinese overheid wordt gestimuleerd, vooral vanuit oogpunt van een betere handhaving. Ons verhaal kwam dus precies op het goede moment.”

Nieuw: vergunning voor importeurs, wetswijziging België

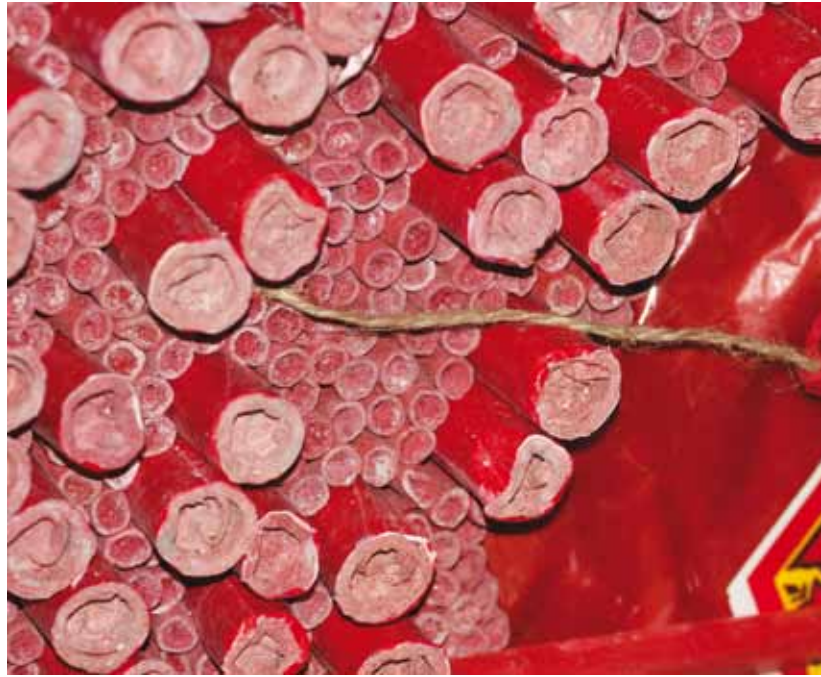
Op onderdelen presteert China beter dan Nederland, vindt Ter Grote. „Kijk, China is natuurlijk nog steeds een centraal geleid land. Op lagere niveaus wordt trouw verantwoording afgelegd aan de hogere overheid. Nederland is een gedecentraliseerde eenheidsstaat, met relatief veel autonomie voor de provincies en gemeenten. De bevoegdheden om toezicht en handhaving uit te oefenen zijn bij ons bij relatief veel verschillende instanties neergelegd. Bovendien is het toezicht pas echt goed van de grond gekomen sinds de vuurwerkcramp in Enschede. China is behoorlijk bureaucratisch, er wordt veel geregistreerd. Je moet voor bijna alles vergunningen hebben, ook voor het importeren van goederen. Bij ons is dat anders. Al tientallen jaren kennen we vergunningen voor transport en opslag van vuurwerk, maar impor-

Politie Milieu Stimulansprijs voor Roosma

Sijmen Roosma ontving 25 maart de Politie Milieu Stimulansprijs uit handen van politicommissaris Roel Willekens. Roosma kreeg de prijs voor zijn grote bijdrage aan de structurele aanpak van de bestrijding van verboden consumentenvuurwerk. Zo reisde hij naar China om afspraken te maken over kwaliteitscontroles en het tegenhouden van verboden vuurwerk naar Nederland en Europa.

De politie IJsselland vond in 2009 maar liefst 2800 kilo illegaal vuurwerk in twee Zwolse woningen.

teren kan nog altijd vanaf een zolderkamertje, zonder vergunning en toezicht. Wat dat betreft kunnen we nog wel wat leren van de Chinezen.” Hetzelfde geluid kwam van Jan Mans, burgemeester van Enschede tijdens de vuurwerkcramp in mei 2000, die een intermediaire rol vervulde vanuit de ‘Interventiestrategie verboden consumentenvuurwerk’ van het Landelijk Overleg Milieuhandhaving (LOM). Eind 2009 presenteerde hij een plan van aanpak voor kwaliteitsverbetering van de vuurwerkimportsector. „De scheidslijn tussen illegaal en legaal vuurwerk is in Nederland erg dun”, zegt Roosma. Tot enkele jaren geleden maakte de helft van de importeurs zich schuldig aan illegale handel. Nu lijkt dat een stuk minder te zijn. Mans heeft nu een vergunningplicht voor de import van vuurwerk voorgesteld, waarbij de vergunningverlener de integriteit van de vergunningaanvrager kan laten toetsen aan de Wet Bibob. Wie veroordeeld is, komt niet in aanmerking voor een vergunning. Ook behelsde het voorstel de introductie van een brancheorganisatie voor de importeurs. Ondernemers die zich hierbij aansluiten onderschrijven de gedragsregels van de brancheorganisatie. De ministeries van VROM en Justitie hebben het voorstel omarmd en willen hun wetgeving hierop aanpassen. De vergunningplicht sluit aan bij de landen waarmee Nederland op het gebied van vuurwerk samenwerken: China, Duitsland en België. De VROM-IOD heeft in nauwe samenwerking met de beleidsdirectie van het eigen ministerie diverse gesprekken gevoerd met België over de aanpak van illegaal vuurwerk. „Belgen mogen alleen zwaar spektakelvuurwerk kopen als ze kunnen aantonen dat ze een professionele vuurwerkafsteker of vuurwerkbedrijf zijn”, aldus Ter Grote. „Voor Nederlanders gold deze toets niet. Nederlanders konden in België tot voor kort professioneel vuurwerk aanschaffen als ze beschikten over een btw-nummer

Grote vangst voor politie IJsselland

De politie IJsselland spoort al jaren naar illegaal vuurwerk. Grootste vangst tot nu: 2800 kilo in 2009 in twee Zwolse woningen. „Dat was niet voor eigen gebruik”, zegt Freerk Jan Medendorp koeltjes. De milieuspecialist van de politie IJsselland hoopt illegaal vuurwerk volledig uit te bannen.

Het milieuteam van de politie IJsselland werkt nauw samen met andere partijen, waaronder de milieuteams van politiekorpsen in Friesland, Groningen, Drenthe en Flevoland. „We voeren verschillende keren per jaar gezamenlijk overleg. Daarbij is ook VROM-Inspectie aanwezig. Het gaat dan voornamelijk om lijnen uitzetten en informatie-uitwisseling, onder meer over concrete zaken en verdachten. Ook het soort vuurwerk en de herkomst daarvan komen aan bod. Het aanbod verschilt van jaar tot jaar. De laatste tijd zien we dat er steeds meer illegaal vuurwerk uit Italië komt.”

De politie IJsselland heeft geen eigen vuurwerkteam. De opsporing valt onder de paraplu van het regionale milieuteam (RMT). „Dat maakt het soms lastig om mensen vrij te maken voor onderzoek”, zegt Medendorp. „We zijn met zeven mensen en kunnen niet alle onderzoeken doen die we zouden willen. Denk aan telefoontaps. Die zijn behoorlijk arbeidsintensief. Aan de andere kant zijn we in IJsselland wel goed georganiseerd en hebben we een goede controle op de legale vuurwerkhandel.”

Dat bleek bijvoorbeeld in 2009. „Uit een regionaal Brabants onderzoek kregen we een melding over een verdachte in Raalte”, herinnert Medendorp. „Die tip leidde tot de aanhouding van een jongeman en de vangst van 160 kilo illegaal vuurwerk. Via deze jongen kwamen we bij afnemers in Zwolle. Uit de omgeving van de afnemers kregen we bovendien anonieme tips. Alles bij elkaar hadden we genoeg aanwijzingen voor een onderzoek. Uiteindelijk vonden we in twee woningen 2800 kilo illegaal vuurwerk. We namen computers en telefoons in beslag, wat weer aanknopingspunten opleverde over nieuwe verdachten. We hebben acht mensen aangehouden die allemaal nog moeten voorkomen. Ze riskeren straffen van maximaal zes jaar en alternatieve werkstraffen.”

Medendorp hoopt dat illegaal vuurwerk op termijn helemaal uit Nederland wordt geweed. „Ik heb een hekel aan het spul, maar of het echt zover zal komen... Volledig verdwijnen? Denk het niet, want er is een markt voor. Maar we kunnen wel veel doen om de overlast te verminderen.”

en een uitsnede van de Kamer van Koophandel. Dat is gelukkig nu verleden tijd. Op ons verzoek heeft de Belgische overheid in 2009 de regels aangepast, waardoor de legale verkoop van professioneel vuurwerk aan particuliere Nederlandse klanten niet meer mogelijk is.”

Europese pyrorichtlijn voor sluitende aanpak

Alle maatregelen hebben ertoe geleid dat steeds meer Nederlandse importeurs worden gepakt. Buitenlandse handelaren springen in dat gat, bijvoorbeeld uit België en Oost-Europa, zegt Roosma. „Zij bedienen een criminele laag die zich ook bezighoudt met handel in illegale sigaretten, hash, kleding en wapens. Ze wagen

zich niet aan hard drugs. Dat zijn weer grotere jongens. Ook zien we dat de productie van zwaar vuurwerk steeds vaker in Italië plaatsvindt. Het is dus van belang om ook in Europees verband afspraken te maken. Naast Duitsland en België zijn we dan ook in gesprek met Italië. Verder wordt gewerkt aan een Europese pyrorichtlijn, waarbij goedgekeurd vuurwerk een CE-keurmerk krijgt, met de naam van de importeur en de producent in China. Uiteindelijk willen we komen tot een internationale ketenhandhavingaanpak, waarbij op alle schakels in de productie en handel informatie wordt gedeeld tussen de betrokken landen. In Nederland ging jaarlijks ongeveer twee miljoen kilo illegaal vuurwerk om, met de

vreselijkste ongelukken tot gevolg. Door de gezamenlijke aanpak met RMT's en IMT's van de politie was er de laatste jaren al veel minder op de markt. Ik geloof dat we de handel nog veel verder kunnen terugdringen. Daarmee komen de doelstellingen van de LOM-prioriteit zoals verwoord in de 'Interventiestrategie verboden consumentenvuurwerk', waarvan Gustaaf Biezeveld van het Functioneel Parket trekker is, zeker in beeld. ”

Nadere inlichtingen: Ton ter Grote,
ton.tergrote@minvrom.nl, (070) 3393820
Sijmen Roosma, sijmen.roosma@minvrom.nl
(038) 4695945

Tekst: Marco van der Leest

Ton ter Grote en Sijmen Roosma hebben de afgelopen jaren de invoer van illegaal vuurwerk sterk zien teruglopen.
Foto: FBF.NL

